

Vlaams
Parlement

stuk **1248** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 8 september 2011 (2010-2011)

Hoorzitting

over de toekomst
van de Vlaams-Nederlandse culturele samenwerking

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door de heer Wilfried Vandaele

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Philippe De Coene.

Vaste leden:

de heren Carl Decaluwe, Paul Delva, Johan Verstreken, Veli Yüksel;
de heren Erik Arckens, Johan Deckmyn, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Herman Schueremans;
de heren Philippe De Coene, Chokri Mahassine;
de heer Lieven Dehandschutter, mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

de heer Ludwig Caluwé, de dames Martine Fournier, Vera Jans, Tinne Rombouts;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, Wim Van Dijck;
de heren Peter Gysbrechts, Bart Tommelein;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Patrick Janssens;
de heren Wilfried Vandaele, Kris Van Dijck;
mevrouw Ulla Werbrouck;
de heer Luckas Van Der Taelen.

INHOUD

I.	Inleiding door de heer Philippe De Coene, commissievoorzitter	4
II.	Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen – Nederland.....	4
III.	De Nederlandse Taalunie	5
IV.	De Brakke Grond.....	6
V.	deBuren.....	7
VI.	Ons Erfdeel	8
VII.	Vzw ANV.....	9
VIII.	Vragen van leden	10
IX.	Antwoorden van vertegenwoordigers van de gehoorde organisaties	13
X.	Reacties van leden	16
XI.	Bijkomende antwoorden van sprekers	16
	Gebruikte afkortingen	19
	Bijlage 1: Inbreng van het Algemeen Nederlands Verbond	21
	Bijlage 2: Werkingsmiddelen (bedragen in euro).....	25

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media hield op 23 juni 2011 een hoorzitting over de toekomst van de Vlaams-Nederlandse culturele samenwerking.

I. INLEIDING DOOR DE HEER PHILIPPE DE COENE, COMMISSIEVOORZITTER

De heer *Philippe De Coene*, voorzitter, meldt dat hij op 16 juni een e-mailbericht heeft ontvangen van de heer Paul Van Grembergen, algemeen voorzitter van het ANV. Nadien heeft de fractievoorzitter van de CD&V, ook via e-mail, erop aangedrongen om voor het Algemeen Nederlands Verbond zowel de stichting, voorgezeten door de heer Van Grembergen, als de vzw uit te nodigen. Op verzoek van de heer Van Grembergen leest de voorzitter vervolgens diens e-mailbericht: “Geachte voorzitter, zopas verneem ik dat volgende week donderdag in het Vlaams Parlement een hoorzitting doorgaat over de toekomst van de Vlaams-Nederlandse culturele samenwerking. Bij de geïnviteerden staat ook het Algemeen Nederlands Verbond waarvan ik de algemene voorzitter ben. Noch op mijn persoonlijk adres, noch op ons secretariaat in Rijswijk heeft men kennis gekregen van dit initiatief.

Vermoedelijk is de uitnodiging gericht geweest aan de vzw ANV, vzw die na de reorganisatie goedgekeurd door de statutaire organen van het ANV nl. de Algemene Vergadering, gekozen heeft voor het verder in stand houden van de Belgische vzw-structuur en subsidies aanvraagt onder de naam vzw ANV. (...) Het zou mijns inziens behoorlijk zijn, geachte voorzitter, mocht bij het begin van de vergadering gemeld worden dat men de vzw ANV heeft uitgenodigd en niet het sedert 1895 bestaande Algemeen Nederlands Verbond. Dit om verwarring en misverstanden te voorkomen.

Mijn agenda laat nu niet meer toe deze publieke hoorzitting bij te wonen en ik wil mij daarvoor bij de leden van uw geachte commissie verontschuldigen, evenals bij CVN, de Taalunie, deBuren, de Brakke Grond en Ons Erfdeel. Uiteraard verheugen wij ons over het initiatief van uw commissie en het belang dat zij daardoor hecht en geeft aan de toekomst van de Vlaams-Nederlandse samenwerking.”.

De heer Van Grembergen heeft toegezegd om een schriftelijk standpunt van het ANV te bezorgen. Als de commissie het daarmee eens is, zal dat als bijlage bij het verslag worden gevoegd.

II. COMMISSIE CULTUREEL VERDRAG VLAANDEREN-NEDERLAND

De heer *Herman Balthazar*, Vlaams voorzitter van de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland (CVN), wijst erop dat de Vlaamse Regering op 17 juni jongstleden een voorstel voor de heroriëntering van de werking van de CVN heeft goedgekeurd. De commissie is verheugd dat er na twee jaar een standpunt is gekomen dat daarenboven in grote lijnen toelaat om de werking tijdens de komende jaren op een betere manier voor te bereiden dan de voorbije jaren het geval was.

De bewuste nota bevatte een lange lijst van bestaande samenwerkingsverbanden. De CVN is er zich uiteraard van bewust dat zij niet als enige werkt aan het bevorderen van de Vlaams-Nederlandse samenwerking binnen de contouren van het Vlaams-Nederlands verdrag rond cultuur, onderwijs, wetenschappen en welzijn van 1995. Het ging in de lijst wel vooral om samenwerkingsverbanden tussen de overheden onderling, terwijl de rol van de CVN daar veeleer complementair is. De CVN richt zich vooral op het stimuleren van samenwerking en van ontmoetingen van instellingen en experts op sectoraal gebied en beantwoordt daarmee vermoedelijk veel meer aan de behoefte om via cultuur een goed nabuurschap te bevorderen, ook op het brede middenveld.

De CVN gaat graag in op de suggestie dat de commissie moet worden ondergebracht bij deBuren en hoopt dat de huisvesting van die instelling daar zo snel mogelijk de mogelijkheid toe biedt. Zolang dat niet het geval is, moet de eigen huisvesting behouden blijven en moet daar ook in de begroting rekening mee worden gehouden. Met de huidige huisvesting in de Koloniënstraat, die wordt gedeeld met Design Vlaanderen, werd overigens al een besparing van meer dan 40 percent gerealiseerd.

Een tweede en nog belangrijker onderdeel van de nota, is dat er naast de algemeen secretaris – die inderdaad geen adjunct behoeft – een bestaafing van minstens twee vte moet zijn. Deze functies moeten kunnen worden ingevuld naarmate het werkvolume dat vereist. De commissie heeft na het overlopen van de plannen en werkzaamheden met klem bepleit dat minimum drie vte nodig zijn om kwalitatief verder te kunnen werken. Budgettair betekent een en ander dat het door beide regeringen goedgekeurde budget voor 2011 toelaat om op een behoorlijke manier het werk aan te vatten en dat dit nog zal verbeteren als met deBuren een aantal logistieke en ruimtelijke zaken worden gedeeld. Voor 2012 zal echter, vooral aan Vlaamse kant, moeten worden gevraagd om rekening te houden met de oude afspraken dat Vlaanderen instaat voor de huisvesting van het secretariaat. Met wat voorlopig vooropgesteld is, kan de CVN onmogelijk degelijk werken.

III. DE NEDERLANDSE TAALUNIE

Mevrouw *Linde Van den Bosch*, algemeen secretaris, zegt dat de Vlaams-Nederlandse samenwerking rond de gemeenschappelijke taal wellicht als een evidentie wordt gezien. Dat die samenwerking gebeurt in het kader van de Nederlandse Taalunie en het verdrag van 1980 dienaangaande, heeft in de afgelopen periode al voor veel betrokkenen bewezen een directe meerwaarde te bieden. Niet alleen omdat via kennisdeling van elkaar kan worden geleerd, maar ook omdat het efficiënter is en omdat dubbel werk wordt vermeden. De Digitale Bibliotheek Nederlandse Letteren is daar een voorbeeld van.

De Taalunie kent een vrij zware structuur. Een Comité van Ministers, bestaande uit de Vlaamse en Nederlandse bewindslieden van cultuur en onderwijs, bepaalt het beleid. De paritair samengestelde Interparlementaire Commissie van 22 parlementsleden controleert het beleid. Een Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren, met twaalf deskundigen uit Vlaanderen en Nederland, brengt, al dan niet op verzoek, advies uit over het beleid. Sinds de associatie met Suriname in 2004, zien ook de parlementsleden van de Commissie Onderwijs en Cultuur van de Surinaamse assemblee mee toe. Tevens is er een kleine raadscommissie in Suriname en vervult de Surinaamse minister van Onderwijs en Volksontwikkeling zijn rol in het Comité van Ministers.

Er wordt ook samengewerkt met Curaçao, Aruba en Sint-Maarten, waar het Nederlands ook een officiële taal is. Sinds november 2011 bestaat er ook een samenwerkingsovereenkomst met Zuid-Afrika, op basis van de verwantschap tussen het Nederlands en het Afrikaans.

Wat de toekomst betreft, wordt voor 2012 een actieplan uitgewerkt. In het perspectief van de algehele cultuurbezuinigingen in Nederland, is de bezuinigingsopdracht van de Taalunie – een vermindering met vijf percent ten opzichte van 2011 – bescheiden. Voor de nieuwe meerjarige beleidsperiode, van 2013 tot 2017, zal in principe de begroting van 2012 als referentiepunt mogen worden gehanteerd. Daaruit blijkt toch dat in Vlaanderen en Nederland de intentie bestaat om de samenwerking binnen de Taalunie en alles wat daarmee samenhangt, onverkort verder te zetten.

IV. DE BRAKKE GROND

Mevrouw *Leen Laconte*, directeur, zegt dat het recente werkbezoek van deze commissie al een goed beeld heeft gegeven van wat de Brakke Grond zoal doet. Zij zal nu dan ook niet verder ingaan op de werking, maar is uiteraard bereid eventuele vragen daarover te beantwoorden. Zijzelf is inmiddels zeven jaar actief in de Brakke Grond en heeft het gevoel dat de missie succesvol werd geactualiseerd en dat er ook goed werk is geleverd voor het creëren van geloofwaardigheid en het bevorderen van de netwerking in de Nederlandse samenleving. Het team van de Brakke Grond heeft ernstig werk gemaakt van het zoeken naar de mogelijke toegevoegde waarde van een dergelijke instelling in een artistieke centrifuge als Amsterdam. De Brakke Grond is bovendien een van de weinige Vlaamse kunsthuisen die ook veel aandacht heeft voor cultuur. De Brakke Grond heeft ook een aanzienlijk publieksbereik. Dat alles wordt gerealiseerd met een klein budget en in een bijzondere infrastructuur.

De Brakke Grond heeft nooit het in Amsterdam bestaande immense aanbod zomaar willen aanvullen. Die veelheid noopt tot het maken van scherpe keuzes. Momenteel bestaat er vooral onzekerheid over de gevolgen van de besparingen in Nederland. In een huis als de Brakke Grond dat een multiplicatorfunctie heeft in het Nederlandse kunstenveld, zal de komende maanden terdege moeten worden nagedacht over de strategieën die moeten worden ontwikkeld om met de gevolgen van die bezuinigingen om te gaan.

Op dit ogenblik wordt er in Nederland, op het landelijke niveau, vooral op creatie bespaard. De gevolgen daarvan voor de aanwezigheid van Vlaamse kunstenaars in het Nederlandse veld, zijn nog niet bekend. Het is immers nog niet duidelijk wat er op gemeentelijk en provinciaal gebied zal gebeuren. De verwachting is dat ook daar bespaard zal worden, maar daar staat tegenover dat een stad als Amsterdam al volop bezig is om de gevolgen van de landelijke besparingen zoveel mogelijk te beperken. Hoe dan ook is al duidelijk dat een pak creatie zal wegvallen. De fondsen, die nog maar net gescheiden waren, moeten weer fuseren. Welke keuzes daaruit zullen voortvloeien, is nog onduidelijk. Het is wel zo dat er in Nederland, afgezien van de fondsen die met geld van het landelijke niveau werken, heel wat fondsen zijn die hun financiële middelen elders halen. Die zullen vermoedelijk niet nalaten de kunsten te blijven steunen.

Tot nog toe gaat het, zoals al gezegd, vooral om creatie. Wat dit betekent voor programmering, spreiding en andere vormen van samenwerking, is nog niet bekend. Het is bekend dat Vlaamse kunstenaars die internationaal georiënteerd zijn, altijd in eerste instantie naar Nederland kijken. Zij zullen ongetwijfeld vragende partij blijven voor samenwerking met Nederland. De spreekster beveelt aan om na te gaan hoe die samenwerking blijvend kan worden ondersteund. In het besef dat er niet alleen in Nederland, maar zowat overal in Europa ingrijpend wordt bezuinigd, is de vraag of de Vlaams-Nederlandse samenwerking geïsoleerd dan wel binnen het internationale cultuurbeleid moet worden bekeken. Zijzelf pleit alvast voor het laatste. De eigenheid van de Vlaams-Nederlandse samenwerking mag uiteraard niet verloren gaan, maar het verdient toch aanbeveling om het gehele cultuurbeleid te bekijken. Alvast voor de kunsten is de weg voor de toekomst veeleer het stimuleren van coproducties dan het inzetten op creatie en het toevoegen aan de veelheid.

Het is ook belangrijk dat de Vlaams-Nederlandse samenwerking meer zichtbaarheid krijgt. Er zal dan ook moeten worden nagegaan hoe nog meer partnerschappen bij de media kunnen worden aangegaan. Tot slot, wil de spreekster het weliswaar oude maar nog altijd actuele pleidooi herhalen voor de creatie van een fonds voor de ondersteuning van de Vlaamse kunstenaars die samenwerken met Nederland. Bedoeling is niet om te subsidiëren wat door andere instanties al kan worden betoelaagd, maar om nieuwe vormen van samenwerking te ondersteunen.

V. DEBUREN

De heer *Dorian van der Brempt*, directeur, zegt dat het Vlaams-Nederlands Huis deBuren ‘geboren’ is op 21 juni 2004. deBuren toont schoonheid en wijsheid uit de Lage Landen en probeert gezonde nieuwsgierigheid te stimuleren bij een publiek van aandachtige burgers. De instelling is jaarlijks fysiek aanwezig op meer dan veertig locaties in een tiental steden in Nederland en Vlaanderen. Er zijn ook een aantal verre uitstappen geweest. Zo was er een tentoonstelling in het Erasmus Huis in Jakarta, werd in het Institut Néerlandais in Parijs een avond met Hella Haasse georganiseerd en was er tweemaal een Vlaams-Nederlandse aanwezigheid op het Grahamstown National Arts Festival. In samenwerking met het Prins Claus Fonds en Extra City wordt momenteel in het Jeu de Paume in Parijs een tentoonstelling gepresenteerd van Santu Mofokeng.

Voorts werd www.radioboeken.be de drukst bezochte literaire website van de Lage Landen. In 2011 wordt voor de derde maal de Vlaams-Nederlandse debuutprijs voor poëzie Het Liegend Konijn uitgereikt en voor de tweede maal de Vlaams-Nederlandse Willy Vandersteenprijs voor de strip. In 2010 werden 12.117 fysieke bezoekers en een veelvoud aan virtuele bezoekers bereikt. Er waren meer dan 150.000 downloads van podcasts en 446.000 downloads van Radioboeken, wat een totaal geeft van 1.545.000 in vijf jaar voor Vlaanderen. Samen met RNW, de Nederlandse Wereldomroep, waren er zelfs meer dan drie miljoen downloads. Die virtuele aanwezigheid is zeer belangrijk geworden, want fysieke debatten zijn, zeker in de wintermaanden, niet altijd gegeerd. Voor het verlengde van die debatten op de website is er dan ook heel wat belangstelling. Zo waren er voor een recent LinksRechts debat met Jean-Luc Dehaene in het Toneelhuis in Antwerpen tweehonderd aanwezigen, terwijl zeshonderd mensen het gestreamde debat hebben gevolgd via hun pc. Merken die wellicht een belletje doen rinkelen zijn Krasse Knarren, In Memoriam, De Biograaf, Het Literaire Pleidooi, Grijs Cellen, Radioboeken, Citybooks enzovoort.

deBuren werkt voor 2011 met een budget van 1.700.000 euro. Daar zitten subsidies van telkens 500.000 euro in van de Nederlandse ministeries van Buitenlandse Zaken en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Vlaamse ministerie van Cultuur. Dit jaar is er ook een toelage van 200.000 euro van de EU voor het project Citybooks. De belangrijke terugkomende thema's zijn het Nederlands als taal en literatuur, Europa – doorgaans aangeduid als De Verenigde Steden van Europa –, de grenzen van Europa, de cultuurpolitiek en het cultuurmanagement, interculturaliteit, stedelijkheid en architectuur en media en mediabeleid. De kwaliteit en de kracht van deBuren schuilt in het inzetten van zeer gemotiveerd en creatief personeel, maar ook in de kwalitatieve samenwerkingsverbanden in Vlaanderen, Nederland en Europa. Een aantal van die bondgenoten worden opgesomd in het overzicht dat zo dadelijk zal worden rondgedeeld.

De bezuinigingen in Nederland zorgen voor enige onrust, maar in de geest van André Leysen moet er in geval van crisissen ook aan uitdagingen worden gedacht. Mevrouw Laconte vermeldde al het voorstel om een cultuurfonds op te richten tussen Vlaanderen en Nederland. Daar werd tot nog toe aan beide kanten steevast mokkend op gereageerd, maar misschien is de situatie nu anders. Het is overigens jammer dat er niet meer samenwerking met Nederland is. Dat land is binnenkort als eregast aanwezig op een boekenbeurs in China, met een stand van 1500 vierkante meter en 22 Nederlandse auteurs. Nederland heeft Vlaanderen uitgenodigd om mee te gaan, maar op die uitnodiging werd, om diverse redenen, niet ingegaan. Enkele jaren geleden gebeurde dat in Parijs nochtans wel, met een zeer goed resultaat. Nu in Nederland het Thorbeckeprincipe blijkbaar niet meer wordt gehuldigd, zullen privéfondsen zich ongetwijfeld sterker gaan manifesteren. Waarom zouden Vlaanderen en Nederland in 2014 bij de Biënnale van Venetië

niet gezamenlijk kunnen optreden als ‘i vicini’ (de burens) en aantonen dat ze daar ook met minder middelen een fijne aanwezigheid kunnen verzekeren?

VI. ONS ERFDEEL

De heer *Luc Devoldere*, directeur, zegt dat Ons Erfdeel een particuliere Vlaams-Nederlandse culturele instelling is, die werd opgericht in 1970 en momenteel zes medewerkers heeft, waarvan een halftijdse kracht. Hoewel het takenpakket is toegenomen, zijn er nu twee medewerkers minder dan tien jaar geleden. De doelstellingen van Ons Erfdeel zijn het bevorderen van de culturele samenwerking tussen alle Nederlandssprekenden, waar ook ter wereld, en het bekendmaken in het buitenland van de cultuur van Vlaanderen en Nederland. Dat gebeurt vooral door het uitgeven van publicaties en door een groeiende aanwezigheid op het internet.

Ons Erfdeel wordt aan Vlaamse kant gesteund door de Vlaamse Gemeenschap. Deze week ligt de beheersovereenkomst voor de periode 2011-2015 ter ondertekening voor bij de Vlaamse Regering, met een gegarandeerd minimumbedrag voor 2011 van 714.000 euro. De Nederlandse steun, jaarlijks 205.000 euro, is beperkt tot twee onderdelen: de internationale publicaties *Septentrion* en *The Low Countries*. De Nederlandse toelage is onverkort gegarandeerd tot en met 2012. Dat betekent dat in 2012 dus een nieuwe overeenkomst zal moeten worden gesloten met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Volgens een zeer recente brief van dat ministerie zal die overeenkomst in overleg met de Vlaamse overheid worden gesloten, maar het is niet duidelijk wat dit precies zal inhouden.

In de publicaties van Ons Erfdeel, op papier en online en in verschillende talen, op de evenementen en door een aanwezigheid op boekenbeurzen in binnen- en buitenland, worden de Lage Landen gepresenteerd als een rijk geschakeerd cultuurgebied in het hart van Europa, open op de wereld. Ons Erfdeel heeft daarbij altijd ingezet op het Nederlands als cultuur- en standaardtaal. Respect vragen voor de eigen taal betekent echter niet dat meertaligheid wordt afgewezen. Integendeel, men kan maar respect vragen voor de eigen taal als men zelf de taal van anderen respecteert. Daarom blijft ook in de komende jaren het geloof in het organisch gegroeide eigen model: Ons Erfdeel reikt informatie en opiniering aan over de cultuur van de Lage Landen, ook in de taal van de andere. *Septentrion* bestaat dit jaar veertig jaar en is nog altijd een uitgestoken hand naar de francophonie. Het is altijd al de kracht geweest van de zuidelijke Nederlanden om in de kruisbestuiving op de grote taal- en cultuurgrens tussen Noord- en Zuid-Europa te opereren. De brug met de francophonie mag dan ook niet worden verwaarloosd in Vlaanderen. *Septentrion* wil in elk geval die brug openhouden en wil de hand blijven uitsteken.

Het jaarboek *The Low Countries*, dat wereldwijd wordt verspreid, bestaat intussen al twintig jaar. Die publicatie wordt steeds meer ook in de niet primair Engelstalige wereld opgepikt, omdat het nu eenmaal in de huidige ‘lingua franca’ van deze planeet is opgesteld. De mensen achter Ons Erfdeel geloven heel sterk dat informatie en het in een kritische context plaatsen daarvan, wezenlijk zijn en blijven bij de presentatie van een cultuurgebied in binnen- en buitenland. Met zijn publicaties is Ons Erfdeel een van de weinige actoren die dat sinds jaren constant en consequent doet. Ons Erfdeel doet aan publieksdiplomatie, door er praktisch voor te zorgen dat zijn publicaties wereldwijd breed worden verspreid. Op de 250 plaatsen in veertig landen waar Nederlands wordt gedoceerd in het hoger onderwijs zijn de publicaties van Ons Erfdeel aanwezig en worden ze gewaardeerd.

Wat de Vlaams-Nederlandse samenwerking betreft, is het de verdienste van het huis en van zijn oprichter Jozef Deleu dat ook een rol werd gespeeld in het tot stand komen en onderhouden van de culturele samenwerking. Waar pakweg veertig jaar geleden de roep

om integratie uitging van Vlaanderen, is in de jaren tachtig geleidelijk het minder romantische model van een ‘mariage de raison’ gegroeid. Vlaanderen en Nederland zullen geen ‘imagined community’ worden, maar de spreker pleit ervoor dat ze tenminste proberen een ‘intentional community’ te zijn. Een ‘intentional community’ is een gemeenschap gebaseerd op gedeelde belangen en overtuigingen, die bestaat uit mensen en organisaties met gemeenschappelijke intenties en doelen. Hoe paradoxaal dat ook mag klinken, is het momentum misschien beter dan het ooit is geweest. Sinds Sebrenica is het zelfbeeld van Nederland sterk veranderd en is dat land bewust gaan kijken naar Vlaanderen. Dat biedt heel wat kansen voor meer samenwerking en het zou zonde zijn daar niet op in te zetten. De spreker sluit zich in dit verband volmondig aan bij de twee voorbeelden die de heer Van der Brempt al heeft gegeven. De Chinese boekenbeurs is inderdaad een gemiste kans, maar de Biënnale van Venetië in 2014 is een kans die nog kan worden gegrepen. Als de Lage Landen om iets in de wereld bekend zijn, dan is het omwille van hun rijke picturale traditie, die tot de dag van vandaag doorloopt.

VII. VZW ANV

De heer *Marc Cels*, voorzitter, licht de doelstelling en de werking toe van de vzw Algemeen-Nederlands Verbond (ANV), met zetel in Brussel. Het Algemeen-Nederlands Verbond is een oude vereniging, die een enger begrip van de term ‘cultuur’ overschrijdt. De vereniging is in feite een uitloper van de Algemeen Nederlandse Congressen die sinds 1849 gehouden werden. Die congressen hebben ertoe geleid dat het Nederlands de standaardtaal werd in het zuiden van de Lage Landen en ze hebben de wetgeving in die zin een zetje gegeven. Ook de bevordering van een Nederlandse literatuur en andere cultuuruitingen, zoals wetenschap in het Nederlands, sloten daarbij aan. In 1895 werd het Algemeen-Nederlands Verbond in Brussel opgericht. Enkele jaren later verbreedde de groep met een soortgelijk initiatief in Nederland en kwam er een organische samenwerking tot stand. Thans bestaan er twee juridisch onafhankelijke organisaties met dezelfde naam, dezelfde doelstellingen en een eigen werkterrein. De spreker vertegenwoordigt hier de vereniging zonder winstoogmerk naar Belgisch recht en de trouw aan het gezamenlijke gedachtegoed.

In het ANV wordt vanuit een ‘laaglands perspectief’ naar de maatschappelijke werkelijkheid gekeken. Daarbij wordt geen direct verband gelegd met politieke structuren, zoals de roep om Groot-Nederland weleer. Met ‘laaglands perspectief’ wordt bedoeld dat de vraag wordt gesteld hoe de taal, cultuur, mensen en bedrijvigheid in dit laaglands gebied aan menselijke kwaliteit en aan belang kunnen winnen door vormen van samenwerking. Dat de politiek daarbij een belangrijk helpend of niet helpend gegeven kan zijn, is zonder meer duidelijk.

In de vermelde geest is de vzw ANV een internationale vereniging, met afdelingen en werkgroepen. De vzw zet zich hier en wereldwijd in voor de Nederlandse taal als eenheidstaal, voor de cultuur en de hiermee samenhangende maatschappelijke belangen. Wanneer het Nederlands minder belangrijk wordt, worden ook de Nederlandssprekenden minder mondig en wordt integratie moeilijker. De vzw stimuleert de Nederlands-Vlaamse samenwerking op alle vlakken en staat voor de bevordering van het Nederlands als cultuur- en wetenschapstaal en als taal van het publieke leven, waartoe ook het onderwijs behoort.

Ook in de Europese en internationale instellingen die in de Lage Landen werken, komt de vzw ANV op voor het Nederlands als officiële taal en als werktal. Zij schakelt zich daarbij graag in in de nieuwe Europese euregionale werkelijkheid en in de kansen die deze biedt en neemt ook haar vrijwilligersschap op in de andere grensoverschrijdende samenwerkingsstructuren.

Wat de kernactiviteiten betreft, beheert de vzw een aantal werkgroepen, waarin deskundigen en belangenverenigingen samenwerken aan specifieke thema's of actiepunten. Zo

is de werkgroep Grensverkeer al meer dan twee jaar aan het werk rond grensoverschrijdend interlokaal (openbaar) personenvervoer. Dat heeft geleid tot een symposium in Antwerpen en tot een lijvig verslag bij de minister voor Mobiliteit, die dit project subsidieert. Rond de besluitvorming wordt nog een concrete vervolgactiviteit gepland, die ook zal leiden tot een uitgave in de tweede ANV-reeks.

De werkgroep Volkscultuur voert onderzoek uit naar volkstradities. In het najaar volgt hierover een colloquium in samenwerking met de Vlaamse Volkskunstbeweging. De vruchten van de studie zullen ook in de gemelde reeks gepubliceerd worden. De werkgroep De Nederlanden in de Wereld is nu vooral op twee domeinen bezig: de samenwerking met de Afrikaanssprekenden in zuidelijk Afrika en de achtergestelde gebieden in Suriname, waarmee samenwerking zich opdringt. Vorig jaar heeft de werkgroep met de steun van de Vlaamse overheid een inventaris gepubliceerd van de culturele en wetenschappelijke instituten van Vlaanderen en Nederland in het buitenland. Die inventaris, die ook elektronisch toegankelijk zal worden, vervangt het vorige overzicht dat na tien jaar verouderd was.

De heer Cels wijst voorts nog op de aandacht van de vzw ANV voor het Nederlands in het hoger onderwijs en in de wetenschap, ook met het oog op de maatschappelijke gevolgen ervan. In 2008 vond daarover in het Vlaams Parlement een colloquium plaats, dat uitmondde in een publicatie. Voorts was er, samen met de Stichting Nederlands, op 26 mei jongstleden de Lofprijsuitreiking aan journaliste Martine Tanghe. De vzw kent ook jaarlijks de Neerlandiaprijs voor scripties toe, waarbij een vorm van ‘laaglands perspectief’ en het Nederlands als taal grondvoorwaarden zijn.

Tot slot wijst de spreker nog op een aantal uitdagingen, waarop een antwoord zal moeten worden gevonden:

- de culturele weerslag van de mondialisering, van het multimediale landschap in volle ontwikkeling en van de wereldeconomie, met het Engels als belangrijkste voertuig;
- een zekere terugplooi van Vlaanderen en Nederland op eigen belangen en terrein, met een verminderde samenwerkingsnood, zoals bleek uit een schijnbaar gebrek aan Nederlandse regeringsinteresse voor de Strategienota Nederland van de Vlaamse Regering;
- het onevenwicht in de houding van Europa inzake taaldiversiteit, mee versterkt door de houding van sommige laaglandse verkozenen;
- de gedooghouding ten opzichte van tussentaal- of Verkavelingsvlaams, die normvervangend gaat werken en anderstaligen die Nederlands leren in de kou zet.

Over deze uitdagingen in een nieuwe Europese context, en over de laaglandse samenwerking hierrond, samen met alle andere domeinen waarop een laaglands bondgenootschap nuttig kan zijn, denkt de vzw ANV graag na ter voorbereiding van een volgend Algemeen Nederlands Congres, waartoe ze uitnodigt en voluit wenst bij te dragen.

VIII. VRAGEN VAN LEDEN

De heer *Wilfried Vandaele* stelt voor om aan het verslag een bijlage toe te voegen met het huidige en het voor 2012 verwachte budget, evenals een opdeling tussen Nederlandse en Vlaamse inkomsten en tussen privégeden en subsidies. Wat CVN betreft, zijn er op de valreep nog bijsturingen gebeurd. Zo werd de onzalige gedachte om het terrein van de commissie te beperken tot cultuur, uiteindelijk nog verlaten. Er mag dus verder aandacht worden besteed aan andere werkvelden, zoals onderwijs, wetenschap en welzijn. Die domeinen werden overigens bewust expliciet vermeld in het nieuwe Cultureel Verdrag tussen Vlaanderen en Nederland van 1995.

Voor de Taalunie zou er in 2012 een besparing met vijf percent komen. Van dat budget zou worden uitgegaan voor de komende beheersperiode, met dien verstande dat wel in een

indexaanpassing wordt voorzien. Dat is op zich al een goede zaak. Er is in principe niets tegen de beslissing om te schrappen en niet te schrappen, maar als er wordt geschrapt zullen er onvermijdelijk ook interessante zaken sneuvelen. Een project rond spelling in het onderwijs is daar een voorbeeld van.

Wat de Brakke Grond betreft, heeft de spreker met plezier vernomen dat Vlaamse kunstenaars vragende partij blijven voor samenwerking met Nederland. Het gevoel bestaat immers vaak dat de belangstelling voor elkaar niet groeit en dat het draagvlak bij politici en journalisten veeleer afneemt. In dat licht is het dan ook een goede zaak dat er in de sectoren zelf belangstelling blijft bestaan. Het pleidooi voor een cultuurfonds is inderdaad al oud en het is afwachten of daar nu wel iets van zal komen. Rond de Biënnale van Venetië, en bijvoorbeeld ook de Frankfurter Buchmesse, zijn er in het verleden al samenwerkings-initiatieven geweest, maar die zijn allemaal stopgezet. Er wordt veel samengewerkt, op tal van terreinen, en als er zaken verdwijnen zullen er op een gegeven moment wel andere in de plaats komen.

De heer Devoldere bood al enig inzicht in het financiële plaatje van Ons Erfdeel. Kan echter ook worden meegedeeld wat de verdeling is tussen overheidsinkomsten en inkomsten uit andere bronnen? Wat tot slot het ANV betreft, is duidelijk gebleken dat er interne spanningen bestaan. Dat is uiteraard een spijtige zaak en hopelijk zal men er snel in slagen de krachten opnieuw te bundelen. Het lovenswaardige feit dat er almaar meer overheidsinstellingen werden gecreëerd voor de Vlaams-Nederlandse samenwerking, mag er overigens niet toe leiden dat de overheidssteun voor particuliere initiatieven wordt teruggeschroefd. Het risico bestaat dan immers dat op termijn de interesse van de overheid voor die thema's gaat verminderen.

De heer *Johan Verstreken* vraagt hoe men bij deBuren aankijkt tegen de suggestie van de CVN om die commissie onder te brengen bij deBuren. Wat is overigens de huidige stand van zaken van de huisvesting bij deBuren? Wat de Taalunie betreft, vormen cultuur en onderwijs weliswaar de hoofdbrok, maar gaat het eigenlijk om veel meer. In de inzake buitenlandse aangelegenheden bevoegde commissie van dit parlement werd bijvoorbeeld al gesuggereerd om in de anderstalige buurlanden aan de grens een Nederlandstalig welkomstbord te plaatsen. Waarom zou de Taalunie zoiets niet op de agenda mogen plaatsen?

De spreker heeft lof voor wat de Brakke Grond presteert. Er kan inderdaad nog veel meer kruisbestuiving zijn tussen verschillende organisaties. Er is niet alleen nood aan een hst-verbinding tussen de Vlaamse hoofdstad en het administratieve centrum dat Den Haag is, maar ook aan andere rechtstreekse lijnen. Terecht werd gepleit voor samenwerking rond de Biënnale van Venetië. Gerenommeerde beeldende kunstenaars kunnen nu eenmaal helpen de Lage Landen internationaal nog meer op de kaart te zetten. Wat is de visie van de sprekers over de taal die in Vlaamse soaps wordt gehanteerd? Wat is de betrokkenheid van andere instanties zoals VIW, Toerisme Vlaanderen en F.I.T. bij de initiatieven in het buitenland die hier werden vermeld? Zijn zij wel altijd op de hoogte van dergelijke initiatieven? Er is ongetwijfeld een betere afstemming mogelijk en er kunnen wellicht ook vaker dan nu al het geval is bedrijven bij betrokken worden.

Hoe staan de sprekers tegenover het beleid inzake Nederlandstalige muziek? Wordt die muziek stiefmoederlijk behandeld in Vlaanderen en in Nederland en hoe zou het eventueel beter kunnen? Hoe kan het bestaande creatieve talent beter worden ondersteund, wat ertoe kan bijdragen dat de Nederlandse taal hip en sexy wordt bij jongeren?

De heer *Bart Caron* noemt zich een koele minnaar van de Vlaams-Nederlandse samenwerking, maar erkent dat de gemeenschappelijke taal hoe dan ook een meerwaarde biedt.

Hij bekijkt die samenwerking dan ook vooral rationeel en ontdaan van valse romantiek. Vanuit die rationele benadering pleit hij voor het ondersteunen van privé-initiatieven in de culturele sector. Het voorbeeld van het Theaterfestival toont aan dat het niet altijd vlot loopt op dat gebied.

Hoe belangrijk is het in de huidige virtuele samenleving met hypersnelle verbindingen nog voor Vlaanderen en Nederland om bij elkaar materieel aanwezig te zijn? Zijn huizen als de Brakke Grond en deBuren een noodzaak, of is dat een voorbijgestreefd model? De indruk bestaat dat op het gebied van literatuur, theater en muziek, de uitwisseling van kunstenaars veeleer af- dan toeneemt. Klopt dat en, zo ja, wat is daar de achtergrond van? Heeft het te maken met het uit elkaar groeien van de visie inzake kunst of inzake de wijze van theater maken?

Toen er veel minder televisie werd gekeken, was Nederland veel meer aanwezig in de Vlaamse samenleving. Omdat er toen maar een beperkt zenderaanbod was, werd er immers vrij veel naar de Nederlandse televisie gekeken, zodat de Nederlandse samenleving hier geen onbekende was. Sinds de komst van Vlaamse commerciële omroepen, is de belangstelling voor Nederlandse zenders in Vlaanderen fel gedaald. Moet er dan niet meer worden ingezet op coproducties voor de televisie?

Er werd terecht op gewezen dat ook in Suriname Nederlands wordt gesproken. Het is voor Nederlandse, maar ook voor Vlaamse instellingen dan ook belangrijk om de band met Suriname wat aan te halen. Er zouden bijvoorbeeld heel wat diensten kunnen worden geleverd aan de onderwijs- en cultuurwereld in Suriname.

Mevrouw *Yamila Idrissi* is het ermee eens dat een rationele kijk op de Vlaams-Nederlandse samenwerking wenselijk is. Zij is nieuw in deze sector, al is ze zeer vertrouwd met deBuren en is via een door de Nederlandse Taalunie gesubsidieerde leerstoel in Marokko ook die instelling haar niet onbekend. Hoe zit het echter met de onderlinge verhouding tussen de instellingen die hier vandaag aan het woord zijn gekomen? Naar de buitenwereld is dat alvast niet altijd even duidelijk en een zekere afstemming is allicht wel nodig. Hoe denken de sprekers dat de Vlaams-Nederlandse samenwerking meer zichtbaar kan worden gemaakt voor het publiek?

De Chinese boekenbeurs was inderdaad een gemiste kans, maar daar werd hier amper bij stilgestaan. Waarom is die samenwerking op dat belangrijke forum niet mogelijk gebleken? Kunnen daaruit geen lessen worden getrokken voor de toekomst? Verschillende sprekers hadden het over de bezuinigingen in Nederland. Misschien zou het goed zijn om ook daar rationeel te werk te gaan en op basis van een doorlichting na te gaan waar de kansen liggen voor de Vlaams-Nederlandse samenwerking, zodat een beleid kan worden uitgestippeld voor de toekomst. Mevrouw Laconte wees terecht op de noodzaak om Vlaamse kunstenaars te ondersteunen die in Nederland willen blijven werken. Hoe ziet zij dat echter concreet?

In een opiniestuk pleitte de heer Van der Brempt een tijd geleden voor een culturele unie tussen Vlaanderen en Nederland. Staat hij nog altijd achter die idee, ook nu er in Nederland zo ingrijpend wordt bezuinigd? En, zoals ook de heer Verstreken al vroeg, wat is de stand van zaken van het bouwdoossier van deBuren?

De heer *Ludwig Caluwé* heeft de indruk dat de ontgoocheling die bij sommigen blijkbaar bestaat over de verminderde Vlaams-Nederlandse samenwerking in sommige domeinen, meebrengt dat men wat blind is voor de vele samenwerkingsvormen die wel nog plaatsvinden. Voor een stuk verloopt die samenwerking nu op een meer zakelijke manier. De

spreker vermeldt als voorbeeld de Vlamingen die redacteur of hoofdredacteur zijn in Nederland of er een theatergezelschap leiden en de Nederlanders die aan het hoofd staan van Vlaamse musea of Vlaamse gezelschappen dirigeren. Dat zijn wellicht ook resultaten van de samenwerking die in het verleden is opgezet, al zijn ze niet altijd meteen zichtbaar.

De instellingen die vandaag werden gehoord, zijn voor een stuk gecreëerd in de roes van de aanvangsfase van de samenwerking. Zonder dat meteen met harde cijfers te kunnen staven, meent de spreker dat er niet zo veel van dergelijke instellingen bestaan voor de samenwerking tussen Duitsland en Oostenrijk, of in de Franse of Spaanse culturele wereld. Als er veel instellingen bestaan, moet er echter ook goed afgelijnd worden wie wat doet. Welke inspanningen gebeuren er op dat vlak? Hoe ziet men concreet een goede samenwerking en afstemming tussen de verschillende organisaties?

Hoe gaat men om met de evolutie die er is geweest in de mentaliteit inzake de Vlaams-Nederlandse samenwerking? En hoe wordt er ingepikt op de gezamenlijke positie binnen Europa en op evoluties als de globalisering en de digitalisering?

IX. ANTWOORDEN VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN DE GEHOORDE ORGANISATIES

De heer *Guy Janssens*, algemeen secretaris van de CVN, zegt dat er sinds een vijftal maanden regelmatig overleg plaatsheeft tussen CVN, de Taalunie, de Brakke Grond, de Buren en Ons Erfdeel. De bedoeling daarvan is na te gaan hoe meer samenwerking kan worden gerealiseerd en hoe die samenwerking een globaal gezicht kan worden gegeven. Daaruit zijn al twee concrete initiatieven voortgekomen. Er zal een gezamenlijk opiniestuk worden aangeboden aan een Nederlandse en een Vlaamse krant, met een pleidooi voor Vlaams-Nederlandse samenwerking en een toelichting over de noodzaak daarvan. Voorts zal in december, vermoedelijk in de Brakke Grond, een gezamenlijk evenement worden georganiseerd waar diezelfde idee zal worden vertolkt.

Mevrouw *Linde Van den Bosch* bevestigt dat de vijf instellingen deze onderlinge afstemming zeer belangrijk vinden en proberen om dat concreet uit te werken. Niet onbelangrijk daarbij is overigens dat er al veel samen gebeurt en dat dit goed verloopt. De Taalunie is in dat opzicht een uniek instrument: nergens ter wereld is er een intergouvernementele organisatie die op die manier gezamenlijk beleid ontwikkelt voor een taal. Overigens is bescheidenheid niet nodig, want het Nederlands is een wereldtaal. Het is immers de zevende taal in Europa, literair vertalen gebeurt vanuit een honderdtal talen naar het Nederlands en vice versa. Voorts staat het Nederlands in de top tien van de aanwezigheid op het internet en zijn er in een veertigtal landen 180 afdelingen Nederlands. Het is dus geen kleine taal en dat moet ook goed zichtbaar worden gemaakt.

Wat de zichtbaarheid betreft, wijst de spreekster erop dat er in 2010 niet minder dan 22 miljoen paginaweergaves van het Taalunieversum van de Taalunie waren. Dat betekent dat zeer veel mensen informatie zoeken over taal en de Taalunie kennen. In 2010 waren er 2,3 miljoen unieke bezoekers die op zoek waren naar taaladvies. Veel mensen beheersen dus blijkbaar de taal niet meer zodanig dat ze veel dingen uit zichzelf weten, maar vinden het toch belangrijk om het goed te doen. In de komende periode zal hier dan ook een speerpunt van worden gemaakt, met name voor het onderwijs en de overheid.

Het economisch benutten van de samenwerking is inderdaad zeer belangrijk. Dat dit ook mogelijk is, bewijst de samenwerking op het terrein van taal- en spraaktechnologie. De digitale toepassing, ook voor het bedrijfsleven, voor de Nederlandse taal wordt mogelijk gemaakt door de krachten te bundelen voor het ontwikkelen van de basisvoorzieningen. In de komende periode zal expliciet worden ingezet op het digitaliseren van het cultureel

erfgoed. Nu wordt er zeer veel gedigitaliseerd door veel verschillende partijen, zonder onderlinge afstemming. Door de krachten te bundelen, zal er met minder geld meer kunnen worden gerealiseerd. De spreker meldt tot slot nog dat zij tot haar spijt de vergadering moet verlaten.

Mevrouw *Leen Laconte* zegt dat het VTi heeft aangetoond dat in absolute cijfers de aanwezigheid van Vlaamse podiumkunstenaars in Nederland niet achteruitgaat, maar zelfs licht stijgt. De Vlaamse kunstenaars komen nog evenveel aan bod als vroeger, maar het gaat om kortere tournees. De perceptie dat het niet goed gaat met die aanwezigheid klopt dus niet. Als het niet meer over kwantiteit gaat, wat is dan wel nog de finaliteit van de samenwerking en inzonderheid van met de overheid verbonden huizen als de Brakke Grond? Dat zal kritisch onder de loep moeten worden genomen, om na te gaan welk soort van samenwerking moet worden gestimuleerd.

Het klopt dat een Vlaamse kunstenaar die in Nederland aan bod wil komen, nogal eens teleurgesteld is over de problemen die daarbij zoal opduiken. Dat is echter ook het geval in pakweg Duitsland, Frankrijk en China. Een kunstenaar die internationaal werkt, komt hoe dan ook terecht in een beleidscontext die anders is dan die waaruit hij vertrekt en zal zelf ook inspanningen moeten leveren om succesvol te zijn. Wat de vraag betreft van mevrouw Idrissi hoe er ondersteuning kan worden geboden, is het zo dat er binnen het Kunstendecreet een aantal mogelijkheden zijn. De spreker pleit voor het behoud en zelfs een uitbreiding daarvan. Zeker bij de kunsten zal het in de toekomst vooral gaan om de grote uitdagingen waar de sector voor staat: de relatie met het publiek, de financieringsvraag enzovoort. De internationale samenwerking moet zo worden opgezet dat de hele sector zich daardoor kan ontwikkelen. Het zal dus veel meer om coproducties en partnerschappen gaan dan over louter stimuleren, wat overigens niet wil zeggen dat stimuleren uit den boze is.

Met de vraag of er al dan niet nood is aan een eigen huis, wordt een zeer brede discussie aangeraakt. Het is ontegensprekelijk een plezier om dagelijks publiek over de vloer te krijgen en een huis biedt ook de mogelijkheid om zich te integreren en permanent een zichtbare rol te spelen in het plaatselijke culturele landschap. Puur projectmatig werken in een land biedt dan weer andere voordelen. Het komt de politieke wereld toe om daarover te beslissen, maar de investeringen die de Vlaamse overheid al dertig jaar heeft gedaan in de Brakke Grond zouden toch niet verloren mogen gaan.

De heer *Dorian van der Brempt* wijst erop dat het verbouwen en uitbouwen van het Vlaams-Nederlands Huis deBuren in Brussel niet eenvoudig is gebleken. deBuren is echter niet bij de pakken blijven zitten en heeft van de nood een deugd gemaakt door een nomadisch bestaan te leiden. Een dergelijk bestaan biedt ook voordelen, maar het betekent niet dat er geen nood is aan een eigen huis. Uiteindelijk werd aan de minister van Cultuur het wat 'on-Vlaamse' voorstel gedaan om niet te bouwen, omdat het in deze tijden van schaarste niet zinvol lijkt vier miljoen euro of meer te investeren in een gebouw als de werkmiddelen niet toenemen. Daarom gaat de voorkeur naar het optimaal organiseren van het huidige gebouw. De minister heeft dat voorstel voorgelegd aan haar Nederlandse collega en hopelijk zal daar een positief antwoord op komen. Er zal worden gebouwd vanaf oktober-november en in januari 2013 zou het verbouwde huis moeten kunnen worden betrokken.

Wat de liefde tussen Vlaanderen en Nederland betreft, is de spreker van oordeel dat die nog nooit zo groot is geweest, maar dat er uiteraard verschillende vormen van samenwerking zijn. Bij wijze van voorbeeld vermeldt hij onder meer het succes van Sidi Larbi Cherkaoui en Tom Lanoye in Amsterdam en het grote aanbod van Vlaamse auteurs in Nederlandse

boekhandels. Er is in Nederland onmiskenbaar een gemeente interesse voor wat in Vlaanderen gebeurt. Het gebrek aan interesse waar de heer Caron van gewaagde, is veeleer keuzeverlamming. Er wordt in Vlaanderen inderdaad minder naar Nederlandse zenders gekeken, maar er is dan ook een aanbod van zestig kanalen.

Voor een culturele unie is het huidige moment zeer geschikt. Het mag dan misschien om een ‘mariage de raison’ gaan, maar dergelijke huwelijken duren vaak langer. In het besef dat het Institut Néerlandais in Parijs eigenlijk veel te groot is voor Nederland, dat Vlaanderen in New York niet echt heeft gescoord met zijn aanwezigheid daar, dat zowel Vlaanderen als Nederland interessante mensen hebben in steden als Berlijn en Londen, ligt het voor de hand dat er meer samenwerking mogelijk is. Dat vergt weliswaar enige politieke moed, maar er zijn onmiskenbaar kansen voor een grondigere samenwerking. Het is het geschikte moment om daarover na te denken en er ook vorm aan te geven.

De heer *Luc Devoldere* ondersteunt het belang van een fysieke aanwezigheid. Na dertig jaar mag de Brakke Grond in Amsterdam niet worden opgegeven. Het is een illusie dat contact louter virtueel kan verlopen. Zo-even werd al verwezen naar het Institut Néerlandais in Parijs: twee decennia geleden werd er even aan gedacht dat af te schaffen, maar gelukkig is dat niet gebeurd. Dat er blijkbaar een oplossing is voor de huisvesting van de Buren is dan ook een goede zaak.

De Nederlandstalige literatuur is een huis met vele kamers. Het feit dat literatuur in dezelfde taal in verschillende landen wordt geschreven, biedt veel voordelen, want de verbeeldingswerelden zijn vaak volledig verschillend. Ook de economische positie van de literatuur is heel complex, al zitten de meeste Vlaamse auteurs nog altijd bij Nederlandse uitgevers. Het economische en ook culturele zwaartepunt van de uitgeverij ligt nog altijd in Amsterdam, hoewel Vlaanderen zich ook emancipeert. Lannoo is sinds de overname van Meulenhoff, puur economisch gezien, de derde belangrijkste boekenuitgever in het Nederlandse taalgebied geworden. De Bezige Bij Antwerpen is momenteel de interessantste literaire uitgeverij in Vlaanderen, al is ze economisch nog altijd verstrengeld met de grootste uitgeverij, De Bezige Bij Amsterdam. Een aantal Vlaamse schrijvers, Walter van den Broeck bijvoorbeeld, is teruggekeerd, maar de meesten zitten zoals gezegd nog bij Nederlandse uitgevers. De aandacht van de Nederlandse literaire wereld voor wat in Vlaanderen gebeurt, is zoals de heer Van der Brempt al stelde, zeer groot.

Wat het taalgebruik in Vlaanderen betreft, klopt het dat er een probleem is met de standaardtaal. Er bestaat nog maar standaardisering sinds drie generaties, sinds 1930. Tot 1980 was er een consensus onder de Vlaamse elites over de marsrichting, maar sindsdien is er wereldwijd in alle taalgebieden een grotere tolerantie gegroeid tegenover variëteiten. Het typisch Vlaamse probleem is echter dat die tolerantie er kwam op een moment van nog altijd zeer zwakke standaardisering. De spreker vindt dat een cultureel probleem van de eerste orde en roept dan ook de overheid, het onderwijs en de media op om hun rolmodel niet te verwaarlozen en minstens in de openbare ruimte de standaardtaal uit te dragen en er meer aandacht voor te vragen. Het kan niet dat Franstalige Belgen en nieuwkomers die de moeite hebben gedaan om algemeen Nederlands te leren, de Vlamingen niet verstaan.

De heer *Jan Roukens*, secretaris van de vzw ANV, wijst erop dat de taal een van de belangrijkste thema's is voor het ANV. Op een aantal domeinen is er op taalgebied onmiskenbaar een negatieve evolutie. Een van die domeinen is het hoger onderwijs. In Nederland is het taalgebruik van jonge professoren over hun vakgebied vaak abominabel. Als er alleen nog maar brieven in het Engels worden gestuurd, is men op de verkeerde weg. Nederland zou er dan ook goed aan doen op dat gebied wat meer naar Vlaanderen te kijken.

Naarmate de EU groter is geworden, is de positie van het Nederlands in het Europese kader achteruitgegaan. Het is tekenend dat toen vrij recent een nieuwe Europese patent-wetgeving tot stand kwam, Nederland en België kennelijk zonder veel protest hebben aanvaard dat het Nederlands uit die wetgeving is verdwenen. Wat ten slotte de standaardtaal betreft, sluit de spreker zich ten volle aan bij het betoog van de heer Devoldere.

De heer *Marc Cels* zegt dat de vereniging naar Nederlands recht ANV fondsen beheert en aansluit bij het in Nederland breed gehanteerde concept van het mecenaat, wat goed werkt. De vzw ANV is als vereniging naar Belgisch recht aangewezen op projectsubsidies, lidgelden en sponsoring. Op lange termijn brengt dat onvermijdelijk wat problemen mee voor de werking.

Het is zeer belangrijk dat het middenveld zich aangesproken blijft voelen en actief blijft in de samenwerking. Het middenveld is in Nederland weliswaar volledig anders gestructureerd, zodat samenwerkingsvormen op dat niveau daar niet zo evident zijn als in Vlaanderen. De spreker stipt voorts nog aan dat Vlaamse en Nederlandse jongeren zichtbaar vervreemden van elkaar. Dat is een spijtige evolutie en er moet dan ook worden nagegaan wat daartegen kan worden gedaan.

X. REACTIES VAN LEDEN

De heer *Bart Caron* is bezorgd over de besparingen bij het Nederlandse cultuurbeleid. Afgezien van de Taalunie, waar het gelukkig bij een reductie met vijf percent blijft, is echter niet duidelijk wat dit concreet zal betekenen. Voorts meldt hij dat in de Vlaamse muziekwereld alom wordt geklaagd over minder optredens in Nederland. Blijkbaar wordt er ook lokaal flink bezuinigd en worden de financieel meest risicovolle voorstellingen eerst geschrapt. Hebben de sprekers al zicht op de effecten voor hun instellingen?

De heer *Wilfried Vandaele* zegt dat het pleidooi voor samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland altijd al een zakelijk pleidooi is geweest. Niet alleen de taal wordt gedeeld, maar ook heel wat belangen lopen gelijk. Hij hoopt dat in de nabije toekomst, na de wellicht onvermijdelijke besparingsronde, de bestaande instrumenten versterkt kunnen worden. Als samenwerking belangrijk wordt bevonden, moet ook in de instrumenten worden voorzien voor de ondersteuning van die samenwerking op het terrein.

De heer *Ludwig Caluwé* meent dat deze uitstekende hoorzitting ook een beginpunt kan zijn. Er zal nu moeten worden nagegaan hoe de werkzaamheden kunnen worden voortgezet, met eventueel nog bijkomende hoorzittingen.

Mevrouw *Yamila Idrissi* heeft op enkele vragen nog geen antwoord gekregen, bijvoorbeeld over de Chinese boekenbeurs en over de implicaties van de bezuinigingen in Nederland voor het Vlaamse landschap. Wat dat laatste betreft, pleit zij ervoor om eerst een grondige studie te doen vooraleer emotionele verklaringen af te leggen.

XI. BIJKOMENDE ANTWOORDEN VAN SPREKERS

Mevrouw *Leen Laconte* stelt dat de besparingen in Nederland quasi geen gevolgen hebben voor de Brakke Grond. Het huis werkt immers vooral met Vlaamse subsidies, aangevuld met eigen inkomsten, vooral uit verhuur. Omdat het vooral om artistieke verhuur gaat, wordt nu al nagegaan hoe het verhuurbeleid zo nodig moet worden aangepast, maar daarvoor is er wellicht nog tijd tot 2013 of zelfs 2014. Wat veel meer zorgen baart, is de impact van de bezuinigingen op de Vlaams-Nederlandse samenwerking in het veld. Het gaat weliswaar goed met die samenwerking, maar dat neemt niet weg dat ernstig moet worden

nagedacht over een mogelijke heroriëntering van de schaarse middelen. Mevrouw Idrissi stelde terecht dat grondig onderzoek nodig is over de weg die moet worden uitgegaan. De instellingen moeten dat onderzoek in eerste instantie zelf doen, maar een aanvullend onderzoek van experts uit het werkveld zou welkom zijn.

De heer *Dorian van der Brempt* meldt dat de Nederlandse subsidies voor de Buren in de nabije toekomst behouden zullen blijven, maar ook niet zullen groeien. Die middelen komen niet alleen van Cultuur, maar ook van Buitenlandse Zaken. Internationaal Vlaanderen heeft in het verleden al projectsubsidies toegekend en het zou goed zijn als ook aan het Vlaamse buitenlands beleid een culturele component wordt toegevoegd. Cultuur is hier immers een belangrijk exportproduct.

Wat de grotere samenwerkingsvormen betreft, zegt de spreker dat een samenvoeging van het Ballet van Vlaanderen en de Vlaamse Opera geen goed idee is. Het zou daarentegen wel een goed idee zijn om na te gaan welke samenwerking er mogelijk is tussen het Ballet van Vlaanderen en het Nederlandse Nationale Ballet. Er zou ook kunnen worden nagegaan welke Vlaams-Nederlandse samenwerking mogelijk is op het moeilijke en dure terrein van de opera. Door samen te werken zal er ongetwijfeld ook kunnen worden bespaard. Ook bij het hoger kunstonderwijs zijn er ongetwijfeld een aantal raakvlakken die beide landen en vooral de betrokkenen ten goede kunnen komen.

De heer *Luc Devoldere* sluit zich hierbij aan. Cultuur is zuurstof voor de economie en het aanbod op dat gebied in de Lage Landen mag wereldwijd worden gezien. Bij het Nederlandse departement is er een ambassadeur voor internationale culturele samenwerking. Het zou goed zijn als er ook in Vlaanderen iets dergelijks zou komen.

Wat de vooruitzichten voor de subsidies betreft, is het zo dat Ons Erfdeel met Nederland een overeenkomst voor vier jaar had. Die overeenkomst loopt tot 2012 en wordt onverkort volgehouden. Concreet betekent dit dat er voor de twee anderstalige bladen ook voor 2012 een toelage is van 205.000 euro. Voor de periode nadien zal, aldus een brief van de Nederlandse overheid, “in overleg met de Vlaamse overheid” worden nagegaan hoe het verder gaat. Daar werd wel aan toegevoegd dat er vanuit moet worden gegaan dat niets vanzelfsprekend is. In het ergste geval zal de toelage van 205.000 euro dus worden geschrapt. Dat zou een torenhoog probleem zijn, maar hopelijk zal men het niet zo ver laten komen.

De heer *Paul Delva* merkt op dat het probleem van de achteruitgang van het taalgebruik bij Vlaamse jongeren, dat ook geregeld aan bod komt in de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen, het louter culturele aspect overstijgt. De nadruk die de voorbije decennia op een goed gebruik van het Nederlands werd gelegd, was er ook op gericht een sociale kloof te dichten. Er zijn grote stappen gezet in de goede richting, maar nu gaat het inderdaad weer de verkeerde kant uit. Er valt te vrezen dat dit opnieuw zal leiden naar een verbreding van de sociale kloof.

De heer *Luc Devoldere* bevestigt dat het ook om emancipatie gaat. Hijzelf krijgt wel eens het verwijt, vooral van sociolinguïsten, dat hij door de norm te propageren de sociale kloof vergroot met groepen in de samenleving die geen toegang krijgen tot de norm. Zijn antwoord daarop is dat het aan de overheid toekomt onderwijs te organiseren dat in principe aan iedereen de kans biedt om de norm van de standaardtaal te halen, maar dat hijzelf gelooft in de emanciperende kracht van het stellen van de norm.

De heer *Guy Janssens* licht tot slot nog kort toe dat de CVN subsidies krijgt van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken en het Departement internationaal

Vlaanderen. De werkmiddelen zijn, aan Vlaamse kant twee jaar geleden en aan Nederlandse kant vorig jaar, fors verminderd, ook omdat het secretariaat werd ingekrompen. Bij de CVN is er dus al een besparingsronde geweest.

Philippe DE COENE,
voorzitter

Wilfried VANDAELE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ANV	Algemeen Nederlands Verbond
CVN	Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland
EU	Europese Unie
F.I.T.	Flanders Investment & Trade (Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen)
hst	hogesnelheidstrein
RNW	Radio Nederland Wereldomroep
VIW	Vlamingen in de wereld
vte	voltijdsequivalent
VTi	Vlaams Theater Instituut

BIJLAGE 1:

Inbreng van het Algemeen Nederlands Verbond

Inbreng van het Algemeen Nederlands Verbond

Het kan niet de bedoeling zijn in lange zinnen, volgepropt met algemeenheden en hoogdravende nobelheid de inzichten van het Algemeen Nederlands Verbond weer te geven.

Daarom kort en punctueel het volgende:

- 1° het ANV staat sedert 1895 voor de culturele samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland. Aanvankelijk vrij eenzaam in het veld en vooral gericht op taaleenheid, taalcultuur en kennen van de wederzijdse literaire producties en stromingen;
- 2° het Taalunieverdrag gaf officiële invulling aan deze bekommernis;
- 3° het ANV beoogt in deze tijd een veel bredere en algemenere samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen. Het laat zich hierbij leiden door de constitutionele bevoegdheden die de deelstaat Vlaanderen internationaal heeft om met derde landen verdragen af te sluiten, in casu Nederland. Cultuur, onderwijs, maatschappelijk welzijn, infrastructuurwerken, milieu, wetenschappelijk onderzoek, inburgering, gemeentelijke en provinciale besturen en bevoegdheden, het zijn allemaal terreinen waar intensere samenwerking en coherenter afspraken kunnen gemaakt worden;
- 4° het ANV is van mening dat het realiseren van deze samenwerking het algemeen belang van de burgers van Nederland en Vlaanderen dient en a contrario dat het niet invullen van deze mogelijkheden potentieverlies op alle geciteerde terreinen tot gevolg heeft;
- 5° realiseren veronderstelt dat de bewindsvoerders van de beide landen strategisch, planmatig, budgettair, parlementair, ambtelijk de opdracht geven tot overleg en besluitvorming en tot omzetting in verdragen en uitvoeringsbesluiten.

Het ANV stelt echter vast dat er eerder een minimalistische beleidslijn in de beide landen is, zoal niet abdicatie. Daar waar de instellingen, Taalunie, de Brakke Grond, deBuren, CVN, Ons Erfdeel uit hun eigen ambitie, beheersovereenkomst en beleidsplan de samenwerking vormgeven, merkt men dat onze beide parlementen slechts sporadisch, accidenteel, incidenteel en oppervlakkig de samenwerking of het gebrek ervan, of het falen bespreken. Gelukkig zijn er de jaarlijkse begrotingsbesprekingen waar fracties zich dan verplicht voelen een ‘nummertje op te voeren’, de enkele gemotiveerde parlementsleden als grote uitzondering.

De media in de beide landen, tv, radio, kranten laten zich door dezelfde gevoeligheden leiden en bespreken de relatie Vlaanderen-Nederland als een product van de eigen binnenlandse partijpolitieke relevantie en electorale resonantie. Ambitie is dus noodzakelijk. Het ANV wil, onafhankelijk en wars van een heersende onverschilligheid en dwars ten opzichte van de inperking van de uitvoering van de huidige verdragen, politici uit de beide parlementen en leiders van maatschappelijke geledingen aanspreken en overtuigen van de dringende noodzaak tot meer samenwerking.

Het ANV stelt wel vast dat individueel talent uit Vlaanderen, individueel talent uit Nederland zijn weg vindt op onze podia, in directieverantwoordelijkheden, creatief als een soort vrijbuiters de samenwerking op het terrein realiseren. Het is echter ‘not done’ daaruit te besluiten dat het vrij initiatief de rol van de overheid moet vervangen. Internationale politiek wordt gestuurd gevoerd door regeringen en parlementen.

Paul Van Grembergen
Algemeen voorzitter Algemeen Nederlands Verbond

BIJLAGE 2:

Werkingsmiddelen (bedragen in euro)

Werkingsmiddelen (bedragen in euro)**CVN**

(enkel publieke subsidies)

Jaar	Vlaanderen	Nederland
	(Departement Vlaanderen Internationaal)	(Ministerie van Buitenlandse Zaken)
2009	281.000	180.186
2010	163.000	180.186
2011	163.000	131.032
2012	130.000	131.032

deBuren

(enkel publieke subsidies)

Jaar	Vlaanderen	Nederland	Europa
2009	500.000 Internationaal Vlaanderen 28.000	1.000.000	
2010	570.000	1.000.000	
2011	540.000	1.000.000	200.000

+ nog kleine bedragen aan de creditkant die meer met coproducties te maken hebben

Ons Erfdeel

Jaar	Structurele subsidie Vlaamse overheid	Nederlandse projectsubsidie Septentrion en The Low Countries (toegezegd voor 2009-2012, voor 2013 ligt nog niets vast)
2010	731.000	205.000
2011	714.000	205.000
2012	714.000	205.000

Eigen inkomsten 2010: 315.196 (24,4 %)

Subsidies 2010: Vlaamse Overheid: 731.000; Nederland: 205.000; Provincie West-Vlaanderen: 23.300; Provincie Oost-Vlaanderen: 10.000; Vlaamse stads- en gemeentebesturen: 6.800

Algemeen Nederlands Verbond vzw

(geen inkomsten uit Nederland)

Jaar	Overheid (subsidies en uitkering Actiris)	Andere (diensten, contributies en financiële opbrengsten)
2010	94.200	11.000
2011	61.860	4.200
2012	63.950	4.100

Aandeel eigen inkomsten 2011: 6,36 %

Subsidies voor 2011: Socio-culturele sector (VIA): 220; Cultureel Verdrag Nederland-Vlaanderen: 1.500

Uitkering Actiris (Brusselse gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling) voor gesubsidiëerd contractueel personeel: 60.000; Structurele interprofessionele looncorrectie: 140

Nederlandse Taalunie

Jaar	Totaal budget	Vlaanderen	Nederland	Totaal overheid	Overige inkomsten
2010	12.143.024	3.618.500	7.899.000	11.517.500	625.524 (5,15%)
2011	12.374.160	3.694.000	8.044.000	11.738.000	636.160 (5,1%)
2012	11.803.515	3.516.000	7.655.000	11.171.000	632.515 (5,4%)
Cijfers voor 2012 zijn voorlopig, budget 2012 wordt in het najaar vastgesteld					

de Brakke Grond

Jaar	Totaal budget	Subsidie Vlaamse overheid	Overige inkomsten (gemengd: vooral verhuur, fondsen in Nederland en ticketinkomsten)
2010	1.890.993	1.420.000	423.993 (22%)
2011	1.792.000	1.419.000	373.000 (20,8%)
2012	nog niet bekend		